

també en les *VidesR* (veg. el gloss.); «vêngran en una val devant un *armitatga* qui estave al cab de val, e éi gordà devant l'*ermita* e viu vanir d'aquela part un cavaler», Reixac (*Questa*, 22.12, trad. tots dos cops *ermitage* de l'original francès); «anà riba del riu, tant que ell viu un *ermitatge* prop la riba del riu», *Senescal d'Egipte* (NCl. XLVIII, 157), i en la *Crònica del Cerimoniós* (24) parlant dels «*bermitatges* dels hermitans de Montserrat».

Reprès pels escriptors de la Renaixença especialment a Cerdanya i Ross., però també l'usaren Verduguer («se n'entra a l'*ermitatge* devot de Sant Martí», *Canigó*, v. 6) i MAguiló: «les celles dels *ermitatges* / ha esbucats est segle foll» (a. 1854, *Antol. Po.*, p. 74). Més rarament *ermitori*: «en aquell loch hon ell rabé aquella gran illustració, ell féu edificar un *ermitori*» en la *Vida Coetània* de R. Llull (*BABL* VIII, 92). *Ermitanya* en Muntaner em sembla haver d'accentuar-se més aviat *ermitania* (erròniament *ermitany*. *AlcM*, que no crec que hagi existit en català). *Vida ermitànea* en R. de Corella.

1 Aquest factor degué ajudar decisivament a la diftongació que es produí en aquest mot en el gascó antic, llengua que no sol diftongar sinó davant iod, però que ho fa en algun altre cas, sense iod, per fonètica sintàctica (*gedra* 'heura'). D'ací l'aranès *gèrm*, amb una *g*- que s'estén Pirineus enllà cap a l'Oest, i ja apareix sovint en docs. bernesos del S. xv: el límit del Pont-Long segueix «l'Usau en bag <cap avall fins> au termi deu *gert*» a. 1425. «de-qui-a la Peyre d'Anhaa, qui termie lo Pont-Long et lo *gert*», a. 1457, «lo-quau termi e lo *gert* et lo-dit Pont-Long, aqueg de lonc dure», a. 1463 (*Cart. d'Ossau*, 134, 292, 324).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *ermot*, *ermàs*, *ermal*, *Armal*, *Coma dels Ermaris*, *Ar-mèros*, *ermerissa*, *erमार*, *yermar*, *Coma Ermada*, *Clot-ermat*, *Cotermat*, *desermar*, *desermir*, *eixermar*, *eixarmar*, *xarmar*, *aixarmar*, *aixermar*, *ben aixarmat*, *aixarmat*, *eixermat*, *sarmar*, *(eix)ermada*, *aixarmada*, *eixarmada*, *L'Aixarmada Vella*, *aixermat*, *eixarmim*, *eixer-mim*, *eixarmins*, *eixermament*, *eixarmament*, *eixerma-der*, *eixermador*, *eixermataire*, *ermador*, *ermadura*, *ermassada*, *ermassar*, *ermassat*, *ermassejar*, *ermasset*, *ermassot*, *ermassotar*, *ermetat*, *ermir-se*, *ermós*, *ermura*, *ermúria*, *ermita*, *ermità*, *La Font de l'Ermità*, *Armadans*, *Armadàs*, *ermitatge*, *ermitori*, *ermitanya*, *ermitania*, *ermitànea*.

ERMINI, probablement pres del ll. *armēnius mus* 'rata d'Armènia', perquè es va importar a Europa des del Mar Negre. □ 1.ª doc.: 1271, *Tarifa de Barcelona* (*EntreDL* 1, 155ss., § 52).

La grafia *armini* no deixa de trobar-se també des d'antic: en un doc. de Solsona de 1336 (dos cops, BCEC, 1905, 155.3, 155.21); i en docs. en baix llatí de Cat.: *pelliciam armeniam* a. 1062, *unum armenium* a. 1078, i *pellis armellina* sovint des de 1020 (*Bast.-Bass.*, 156). Però en forma catalana predomina la e- 60

«rata de *berminis*: mus ponticus», OPou (*ThPu.*, 54). I amb aquesta grafia ho trobem també com a nom de la nació armènia: «los *berminis*; après los jorgians; après, los christians de la cintura ---», StVicentF (*Quar.*, 38.39). Vaig discutir l'etimologia en DCEC 1, 269, on es poden veure encara altres dades.

Ermita, *ermità*, *ermitatge*, *ermitori*, *ermot*, *ermura*, *-úria*, V. *erm* *Ernia*, *erniar*, *erniós*, V. *hèrnia* *Eró*, V. *oró* *Erogació*, *erogar*, *erogatori*, V. *rogativa* *Erol*, *erola*, V. *era* *Erosió*, *erosionar*, *erosiu*, V. *ro-segar*

EROTEMA, 'interrogació retòrica', pres del gr. *ἐρωτήμα* 'pregunta', derivat d'*ἐρωτάω* 'jo pregunto'. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

ERÒTIC, pres del ll. *eroticus*, i aquest, del gr. *ἐρωτικός* 'relatiu a l'amor', derivat d'*ἔρως*, *ἔρωτος* 'amor'. □ 1.ª doc.: Lab. 1864.

DERIV.: *Eròtica*. *Erotisme* [1864], pres del fr. *érotisme*, que ja apareix el 1841 i potser ja el 1788 (*Matériaux Hist. Vocab. Fr.* dirigit per B. Quemada, fasc. de 1970-2). Sembla que també usà *erotismo* una vegada en castellà Lope de Vega.

CPT.: *Erotomania*; *erotòman*.

Erpada, *erpar*, V. *erb*

ÈRPOL, nom comarcal del rasclé, modificació d'un antic **èrpeu*, provinent del ll. IRPEX, -ICIS, id. □ 1.ª doc.: 1617, Miquel Agustí, de Banyoles, Prior de Perpinyà.

Avui usat en el Rosselló, Conflent i Vallespir. El ll. IRPEX, mot itàlic més que pròpiament llatí, s'ha conservat també en l'it. *érpice* i fr. *herse*. L'evolució de **èrpeu* a *èrpol* passant per **èrpel* ha estat com la de *tèrbol* TURBIDUS, *nèdol* NITIDUS, *déntol* DENTICEM. Aquest mot llatí degué conservar-se també en el mossàrab de les nostres terres: men. *erxos* m. pl. 'espècie d'arada de tres i cinc relles, que s'empra després d'haver sembrat el blat' a Ciutadella, i el mateix *AlcM* reporta així mateix *erxa* f. «aixada que forma angle recte el mànec amb la fulla». És clar que no deuen ser gallicismes, del fr. *herse*, com suggereix Moll,¹ primer perquè gallicismes són ben poc versemblants en eines rústiques i més essent tan locals i especials, després perquè llavors no s'explicaria el tractament -xe, -xo, de -CE, que en canvi és fonètica mossàrab normal; llavors, fóra estrany només que el segon s'usí a Olot (?), però com que no ho documenta, tenim dret a sospitar una errada o confusió (¿«Olot» per «Aló= Alaïor»? o per *Alaró*?).

DERIV.: *Èrpegar* 'passar el rasclé', usat a les mateixes comarques, prové d'un derivat ll. *IRPICARE, conservat també en l'it. *erpicare*.

¹ Tot i que una varietat més semblant a la francesa, *ersa*, 'espècie de rasclé o rampí gros', també s'usa en aquesta illa (veg. el gravat en el llibre de l'Arxiduc Ll. Salvador II, 308).